

Oponentský posudek na diplomovou práci Veroniky Káňové „Význam chrámu ve staroegyptském náboženství“ (HTF UK Praha 2006, 66 s. + nepaginované přílohy).

Diplomová práce V. Káňové je podařenou synopsí současných poznatků o staroegyptských chrámech a je dobře (i když někdy až příliš úsporně) rozvržena do oddílů architektonický vývoj chrámů (s. 7 – 17), funkční typologii (s. 18 – 20), symboliku (spíše jde o vnitřní dispoziční uspořádání, s. 21 – 38). Káňová se potom věnuje přehledně kněžstvu a chrámovému personálu (s. 39 – 53) a vybraným kultovním činnostem (s. 54 – 63). Obsah práce zde reprodukuje záměrně, neboť dokazuje, že heslo „chrám“ v české Ilustrované encyklopedii starého Egypta (Karolinum, Praha 1997, s. 233 – 236) sice poskytlo jisté typologické vodítko, které autorka naplnila celou řadou zajímavých faktů a pozorování. Tím je její práce cenná a přínosná, v kontextu české religionistiky, kde se starým Egyptem zabýval podrobněji vlastně jenom Jan Heller (Starověká náboženství, Praha 1978, s. 68 – 78) jest prací záslužnou. Osobně bych některým problémům věnoval větší pozornost a nebyl tolik deskriptivní, ale to je věc „autorské licence“ a školitelského vedení, které jako oponent respektuji.

Kapitola 2 (vývoj chrámu) přebírá strukturu od Wilkinsona, ale obohacuje ji řadou dalších zahraničních a českých, případně i internetových zdrojů. Zmíněnou Assmannovu myšlenku (s. 13, 21) o kosmologické představě egyptské krajiny jako jednoho obrovského chrámu s „feudálními pevnostmi“ (jednotlivými chrámy) Káňová bohužel nerozvedla, ačkoliv je pro pojetí funkce chrámu jako takového zásadní.

V práci také měly být úvahy o ideologickém a politickém propojení chrámů se staroegyptským státem a o jejich nezanedbatelném hospodářském významu, tedy nejenom zmínky (např. na s. 22). Složitá sociální a kultovní stratifikace kněžstva vedla v Nové říši k jejich interakci s vladařským dvorem a panovníky a vyvolala celou řadu krizí. Ve stručném oddílu o slunečním chrámu mohl být více přiblížen i staroegyptský heliocentrismus.

Oceňuji, že jsou v práci svědomitě uváděny staroegyptské výrazy pro architektonické prvky, mytologická označení a typy kněžstva i kultovních činností. Jádrem práce tvoří výklad symbolických významů jednotlivých částí chrámu (od s. 23), představujících tehdejší obraz světa („imago mundi“) od chaosu přes stvoření až ke kosmogonickému uspořádání s reflexemi mytických příběhů (např. s. 32 – 34). Zde Káňáková postihla řadu zajímavých souvislostí a spojila je s kulty (obětování) i principy života a smrti (pojmy Ka a Ba, koncept Maat). Výklad končí syntetickou „celkovou symbolikou chrámu“ (s. 35 – 38), která je sice opět stručná, ale velmi podařená.

Zbytek práce od s. 40 je pěkným obrazem vnitřního života v chrámech (rituály čistoty a zasvěcení) a výkladem o funkcích i významu různých typů mužského i ženského kněžstva. V části o chrámových obřadech jsou vhodně odlišeny každodenní rituály od kultovních svátků a slavností. V kultovních svátcích hrály v Egyptě velkou úlohu pouti (pelegrinismus), jimž mohlo být věnováno více místa (viz s. 59 – 61). Stručná pasáž o významných svátcích je jenom ilustrativním výběrem.

Práce je napsána čtivě, bez pravopisných chyb a má dobrý vědecký aparát (167 poznámek!). Káňová ovšem odbyla závěr (s. 64, pouze 12 řádek), ten měl být rozhodně delší, alespoň jako dobré anglické resumé. U hezkých a vhodně vybraných obrazových příloh chybí jejich číslování, ale hlavně také uvedení citací jednotlivých předloh, i když by byly jenom internetové. Seznam literatury měl být před přílohami.

Závěr: Doporučuji předloženou práci hodnotit stupněm „výborně“.

Praha, 25. července 2006

Prof. PhDr. Blahoslav Hruška, DrSc.

